Glas zaveznikov

Informacijski dnevnik A. I. S.

Leto I - Št. 47

Cena 2 liri

TRST, ponedeljek, 13. avgusta 1945

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Via S. Pellico 8. - Telefon št. 93354

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtnice L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 12. Davek ni vštet. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema Unione Pubblicità Italiana S. A., Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 2 (zaostale L. 4). Rokopisov ne vračamo.

BESEDILO ODGOVORA JAPONSKI NA PONUDBO O PREDAJI

Ustavodajna moč cesarja in japonske vlade podvržena vrhovnemu poveljniku zavezniških sil

Washington, 13. avgusta

Ves svet z največje nestrpnostjo pričakuje japonski odgovor na stališče, ki so ga Zavezniki zavzeli do japonske ponudbe o predaji. V zunanjih ministrstvih so najvišji uradniki na svojih mestih.

V «Beli hiši» pričakujejo važnih sporočil. Predsednik Truman in njegovi tajniki so bili v nedeljo že pred osmo uro pri delu. Več kot sto novinarjev, fotografov in radijskih poročevalcev so je zbralo v avli «Bele hiše», da bi pričakali važno sporočilo.

«United Press» je javil, da do 14.30 (po našem času) iz «Bele hiše» niso objavili nobenega sporočila in da ni nihče prestopil praga zgradbe. Predsednik Truman se je zadržal v svojem uradu.

Ob 15.55 je izjavil Michael J. M. Dernott, svetovalec za javna vprašanja zunanjega ministra: «Do zdaj še nismo od nikoder prejeli nobene note o japonskem odgovoru za zavezniški poziv.» Dernott je tudi izjavil, da so bili dežurni častniki vso noč na svojih mestih in da je bil tudi zunanji minister Byrnes ves dan s svojem uradu.

Kot poročajo iz New Yorka, so tam sprejeli v neki oddaji tokijskega radia vest, da je japonski cesar v nedeljo zjutraj sprejel japonskega zunanjega ministra Šigenoru, ki mu je podal poročilo o svojem resoru.

Iz «Bele hiše» so objavili, da je bil imenovan neki ameriški poveljnik za vrhovnega zavezniškega poveljnika, ki bo imel nalogo sprejeti noto japonske predaje, ko bo za to prišel čas.

Vsebina teksta

Državno ministrstvo Združenih držav je v petek uradno potrdilo prejem japonske ponudbe na predajo. Istega dne je tekst ponudbe oddajala tudi tokijska radijska postaja.

V petek zvečer je sodlavec ameriškega zunanjega ministra Byrnesa izjavil, da so se istega dne popoldne in v prvih večernih urah vršili razgovori med Združenimi državami, Veliko Britanijo, Sovjetsko zvezo in Kitajsko o vprašanju japonske ponudbe. Istočasno je dejal, da se bodo posvetovanja v soboto nadaljevala.

Britanska vlada se v soboto zjutraj ni sestala. Avtomobil ministrskega predsednika Attleeja je vse jutro stal pred njegovim uradom v Downing Streetu 10, toda Attlee poslopja ni zapustil. Imel je četrturni razgovor s Arthurjem Greenwoodom. Zunanji minister Bevin, je sprejel londonskega kitajskega poslanika dr. Wellingtona Kooja.

Istočasno so o vprašanju odgovora Japonski razpravljali tudi v Čunkingu.

Ob 10.30 po ameriškem času je ameriški zunanji minister Byrnes odposlal pooblaščencu švicarskega poslaništva v Washingtonu Maxu Grassliu besedilo odgovora na ponudbo o predaji. Besedilo je imelo sledečo vsebino.

«Čast mi je potrditi prejem Vaše note z dne 10. avgusta. Sporočam Vam, da mi je predsednik Združenih držav naročil, naj Vam pošljem v nadaljno odpremo po Vaši vladi japonski vladi sledeče sporočilo vlad Združenih držav, Združenega kraljestva, Sovjetske zveze in Kitajske: «V zvezi z izjavo japonske vlade, ki je sprejela pogoje potsdamskega poziva, ki pa vsebuje naslednji stavek: «Ker omenjena izjava ne vsebuje nobene zahteve, ki bi omejevala suverene predpravice Njegovega Veličanstva», je naše stališče sledeče:

«Od trenotka predaje dalje bo ustavodajna moč cesarja in japonske vlade podvržena vrhovnemu poveljniku zavezniških sil, ki bo po lastnem preudarku podvzel potrebne ukrepe za izvajanje pogojev predaje. Cesar bo moral pooblastiti in jamčiti za podpis pogojev o predaji, ki jih predvideva potsdamska izjava s strani japonske vlade in cesarskega glavnega stana. Odrediti bo moral vsem oblastem japonske vojske, mornarice in letalstva ter vsem njim podrejenim silam, kjerkoli se nahajajo, da ustavijo bojevanje, predajo orožje in izdajo vse druge odredbe, ki jih bo zahteval Vrhovni poveljnik za izvajanje predajnih pogojev.

Takoj po predaji bodo morali Japonci premestiti vojne ujetnike in civilne internirance v kraje, ki bodo označeni in od koder jih bodo mogli najhitreje ukrcati na zavezniške ladje.

Končna oblika japonske vlade bo določena v soglasju s potsdamsko izjavo po svobodni volji japonskega naroda.

Oborožene sile zaveznikov bodo ostale na Japonskem, dokler ne bodo izpolnjeni vsi pogoji potsdamske izjave».

Nekaj minut potem, ko je ameriški zunanji minister Byrnes objavil besedilo sporočila, ki ga je poslal švicarskemu opolnomočencu, so besedilo že oddajali iz vojnoinformacijskega urada vsem tihomorskim radijskim postajam in radijskim postajam na vzhodni obali. Od tedaj dalje oddajalo vse radijske postaje to sporočilo neprestano japonskim otokom.

Švicarsko zunanje ministrstvo je prejelo odgovor Združenih držav v soboto zvečer. Ko so poročilo dešifrirali, je podtajnik za zunanje zadeve Stuk takoj poklical na razgovor japonskega poslanika.

Zvečer je britansko zunanje ministrstvo sporočilo, da je britanska vlada odobrila zavezniški odgovor Japonski. Potrdilo se je nekaj ur zakasnilo, ker se je hotela britanska vlada še posvetovati z dominijoni.

Japonci zavlačujejo

Stockholm, 13. avgusta

Radio Stockholm je poročal, da so se Japonci obrnili na švedsko kraljevsko družino, da bi izvedeli, ali je kralj Gustav pripravljen posredovati med Hirohitom in zavezniki.

Ministrski predsednik Attlee se je v nedeljo popoldne vrnil v Downing Street 10. Noč je prebil v svoji poletni rezidenci. Častnik tiskovnega urada ni hotel dati pojasnila, ali je Attleejev povratek v zvezi z japonskim položajem. Dejal je tudi, da se vlada ni sestala in da se tudi ministrski predsednik ni sestal z nobenim članom vlade.

Japonska še ni odgovorila

Washington, 13. avgusta

Poročilo iz «Bele hiše», ki je bilo izdano v nedeljo ob 21. 48 uri po Greenwichu pravi, da Japonska še ni poslala odgovora na zavezniško protiponudbo vdaje in da se zaradi tega vojna nadaljuje. Vodja tiskovnega urada v «Beli hiši», Charles C. Ross je časnikarjem izjavil, da bodo predsedniku Trumanu takoj sporočili japonski odgovor, če bo prišel pred četrto uro v ponedeljek zjutraj. Če bi pa odgovor prišel po četrti uri, ne bodo pred 13. uro izdali nobenega po ročila.

Francoska zahteva

Washington, 13. avgusta

Francoska vlada je uradno zahtevala od ameriškega zunanjega ministra Byrnesa, da bi sodelovala poleg Združenih držav, Sovjetske Zveze, Velike Britanije in Kitajske pri sklepanju mirovnih pogojev z Japonsko. To zahtevo je francoski poslanik Henri Bouret ustmeno sporočil ministru zunanjih zadev.

Maršal De Gaulle v Združene države

Washington, 13. avgusta

Francoski poslanik v Združenih državah Henri Bonnet je izjavil, da je general De Gaulle v približno 14 dneh obiskal predsednika. Bonnet se je z letalom vrnil v Washington po razgovorih, ki jih je v teku več tednov imel z De Gaullom v Parizu.

Eisenhower v Moskvi

Moskva, 13. avgusta

Bivši vrhovni zavezniški poveljnik general Eisenhower, sedanji poveljnik ameriške vojske v Nemčiji, je prispel v soboto z letalom v Moskvo.

Mimohod pred Stalinom in Eisenhowerjem

San Francisko, 13. avgusta

Sovjetske radijske postaje Daljnega Vzhoda so objavile, da sta v Moskvi maršal Stalin in general Eisenhower prisostvovala dve uri trajajočemu prvemu mimohodu sovjetskih atletov

Stalin in Molotov sprejela kitajskega ministrskega predsednika

Moskva, 13. avgusta

Moskva poroča, da sta se generalisimo Stalin in zunanji minister Molotov v soboto pozno v noč razgovarjala s kitajskim ministrskim predsednikom Sungom.

Kongres francoske socialistične stranke

Pariz, 13. avgusta

Radijska postaja Pariz javlja, da se je začela prva seja kongresa s kratkim nagovorom zveznega tajnika okraja Seine, v katerem je med drugim rekel: «Po kongresu bomo morali izvojevati socialisti v francoski ustavodajni skupščini veliko bitko.»

Na kongresu je navzočih 800 delegatov socialističnih strank Francije, Anglije, Italije in Češkoslovaške. V torek bo kongres razpravljal o zunanje političnih vprašanjih.

V grški vladi

Ministrske spremembe, ki so se izvršile v grški vladi so sledeče: vojni minister: general Alexander Merinditis (do zdaj vojaški guverner Macedonije); minister za vzgojo: profesor George Economis; minister za higijeno: dr. Vassilios Voilas; podtajnik za notranje zadeve: general Joh Georgulis; podtajnik za zunanje zadeve: Zamados; podtajnik za finance in tisk: Michael Pezmazoglu.

Švedska prevzema zaščito sovjetskih interesov na Japonskem

London, 13. avgusta

Švedski zunanji minister je javil, da je Sovjetska zveza naprosila Švedsko, naj prevzame zaščito njenih interesov na Japonskem ter v deželah, ki so zasedene po Japoncih.

Državni tožilec zahteva smrt za Pétaina

Pariz, 13. avgusta

Javni tožilec André Mornet je zahteval danes, da obsodijo na smrt Filipa Pétaina, maršala Francije in zmagovalca pri Verdunu. V obtožnici proti maršalu je navajal sledečih deset točk: francosko premirje, kršitev zaupanja, prodaja republike, dovolitev Nemcem za priključitev Alzacije Nemčiji, sodelovanje s sovražnikom, uvedba nemških zakonov, mobilizacija delavskih moči in surovin, boj proti Angležem v Siriji, zapoved francoski mornarici v Toulonu in zapoved francoskim oficirjem, naj oblečejo nemške uniforme. Mornet je dejal: «Njegova stara leta niso zadosten vzrok za odklonitev smrtne obsodbe.»

Sodišče bo izreklo sodbo ob koncu prihodnjega tedna, v isti dvorani, v kateri so pred stoletjem in pol izrekli obsodbo nad kraljico Marijo Antoineto.

Posebni Reuterjev dopisnik v Parizu Harold King poroča, da se je na prostoru, ki je namenjen za občinstvo, zbrala nezmerna množica, ba bi poslušala tožilčev govor. Za zadovoljitev ljudi, ki so jim dovolili vstop v dvorano, so naredili posebne predprivave. Ženske torbice so preiskali in predsednik sudišča, sodnik Mongibeau, je občinstvo strogo opozoril pred vsakim neredom. Med pričakovanjem ljudstva, je začel Mornet z besedami: «Imamo namen, da prepričamo tudi tiste, ki se danes dvomijo o Pétainovi krivdi. Francoski narod ne more oprostiti nikomur, ki je končnoveljavno uničil Francijo, jo podvrgel Nemcem in jo ponižal pred svetom. Ravnal se je po Nemcih — sovražnikih — povzel njihovo ravnanje in njihovo mržnjo».

«Pétaina je vodil k delu pohlep po oblasti, želja po vladanju in mržnja do republike. In vprav ta mržnja je povzročila vso nadaljno Pétainovo krivdo. Zločin proti oblasti se konča z zločinom proti svojemu narodu».

Na to je označil Pétaina kot «človeka poinega napihovanja», in nadaljeval: «Pokazati vam moram sovražnika republike. Pétain je bil dejal, da zloma Francije nista bili krivi pomanjkanje orožja in nepripravnost voještva, ampak šibkost skupščine».

Pétain, ki je bil bolj bled kot po navadi, je pokril obraz z roko pred fotografi. Gotovo je, — je potrdil državni tožilec z močnim glasom — da Pétain pred vojsko ni imel nobene zveze s sovražniki republike, ki so se družili v organizaciji «cagoulards», tode, ko je prišel Pétain do oblasti, so pričli na površje vsi «cagoulardi», katere je spraševal za svet, ih nameščal ter podpiral.

Mornet je potrdil, da je teorija, da je Pétain igral dvojno vlogo, da je pridobil ne času za prihajanje zaveznikov, smešno in nemogača.

«Pétain je bil, ki je ukazal naši slavni in mogočni mornarici prekinjenje boja, bok ob bok z zavezniki. Premirje je bilo dokončno unicenje francoske samostojnosti, toda najhujše je še prihajalo».

«Quislinška vlada je ustvarila videz, da je Francija postala podložna država. Učinek premirja je bilo uničenje francoske častiti».

Ko je razložil vseh deset točk obtožnice proti maršalu, je Mornet zaključil govor s sledečimi besedami: «Francija zahteva smrt tega moža, ki je izdal svojo domovino.»

Učinki atomske bombe v Nagasakiju

General Karl A. Spaats, poveljnik vojnega letalstva Združenih držav je izjavil, da je več kot 30% mesta Nagasaki z skoraj vso tamkajšnjo industrijo uničeno zaradi četrtkovega atomskega bombardiranja.

Brigadni general Thomas F. Farrel je sporočil, da je atomska bomba, ki so jo v četrtek spustili na Nagasaki, po učinku prekašala prvo, ki so jo odvrgli na Hirošimo. Izjavil je, da je imela bomba, ki so jo odvrgli na Nagasaki, večjo jakost in da je bila razen tega lažje izdelana. To je prva objava, da so uporabili proti Japonski dva tipa atomskih bomb.

Stotnik K. Becan, ki je odvrgel drugo atomsko bombo na Japonsko, je izjavil, da so to bombo vrgle na Nagasaki samo zaradi slabega vremena, ker so morali po ponovnih poizkusih zapustiti objekt, ki so ga prvotno določili.

Znanstveniki, ki so obiskali Guam so izjavil, da so se nekatera začetna dela za pripravo atomske bombe vršila v Santa Fé, v Novi Mexiki in deloma tudi na Marianskih otokih.

Obnova izvoza knjig iz Velike Britanije

London, 13. avgusta

V Londonu so podpisali pogodbe o izvozu angleških knjig in revij. Finančni minister je odobril sklenjene pogodbe.

Iz Slovenije

Namesto bivše Vzajemne zavarovalnice je bil ustanovljen Zavarovalni zavod Slovenije.

Pred vojno je bilo v Jugoslaviji 7.248.270 ha gozdov, t. j. 29.3% celotne površine. Računajo, da je okupator posekal 46.700.000 m3 lesa. Za obnovo je potrebno štirikrat toliko lesa, kolikor znaša letni prirastek.

Obsodbe v Beogradu

Beograd, 13. avgusta

Višje vojaško sodišče je izreklo obsodbo proti vojaškim voditeljem Mihajlovičevega gibanja in proti političnim voditeljem Narodnega osrednjega odbora. Vojislav Lukačević, Dragotin Kosovic, Vojin Vojinović, Branko Gasparović, Anton Schwartz, Momir Petrović in Jovan Grković so bili obsojeni na smrt. Dr. Gura Gurović je bil obsojen na 20 let zapora in na 10 let izgube političnih in častnih pravic. Radomir Vilošević in Radomir Perić sta bila obsojena na 15 let prislinega dela ter na 8 let izgube političnih in častnih pravic. Aleksander Pavlović, Aleksander Popović, Mladej Terlić, Kosta Petrović, Aleksander Jovanović ter Mihajlo Nandić so bili obsojeni na 10 let zapora in na 5 let izgube političnih in častnih pravic, dočim je bil Teodor Perović obsojen na 8 let prisilnega dela in 4 leta izgube političnih in častnih pravic. Aleksander Aksinjević in Mustafa Mulalić sta bila obsojena in sicer prvi na 5 let zapora, drugi pa na 5 let zapora in na 3 leta izgube političnih in častnih pravic. Dr. Božidar Popadić je bil obsojen na 3 leta težkega prisilnega dela in na 2 leti izgube političnih in častnih pravic.

Poleg tega so bili obsojeni: Alav Ivković in Aci Siljevčević na 2 leti prisilnega dela in na 2 leti izgube političnih in častnih pravic, Nikola Razpopović na 18 mesecev zapora in na 2 leti izgube političnih in častnih pravic, Ljubica Trifunović in Ljubica Popović na 1 leto prisilnega dela in 2 leti izgube političnih in častnih pravic. Izguba političnih in častnih pravic za vse prizadete se šteje od trenutka, ko so odslužili kazen v zaporu in opravili prisilna dela, na katera so bili obsojeni.

Obisk v Opatiji

Trst, 13. avgusta

Polkovnik Alfred C. Bowman, višji častnik za civilne zadeve v Julijski pokrajini v spremstvu drugih častnikov je bil v soboto v Opatiji gost polkovnika Holjevca, podguvernerja jugoslovanske vojaške uprave za tisti del Julijske pokrajine, ki je pod nadzorstvom Jugoslavije.

Polkovnik Holjevac je pogostil visoke častnike v odsotnosti generalporočnika Peka Dapčevića, guvernerja področja ter poveljnika jugoslovanskih sil, ki se trenutno nahaja na obisku v Beogradu.

Obisk častnikov Zavezniške vojaške uprave preko demarkacijske črte je sledil petemu sestanku skupne gospodarske komisije, ki se je včeraj vršil v Trstu in pri katerem so razpravljali o gospodarskih vprašanjih, ki so nastala zaradi demarkacijske črte. Zavezniška vojaška uprava je danes javila da so dosegli dobre uspehe v izvestnem številu vprašanj, o katerih je komisija pri sestanku razpravljala.

Med gosti so bili sledeči častniki polkovnik Alfred C. Bowman, podpolkovnik D. S. Bicherstetn, podpolkovnik L. C. Pannell, major D. F. F. Trusell, major Suckett, major J. E. Foden, stotnik J. A. Blatnik in letalski častnik D. H. Rodger.

Spremljal jih je polkovnik Rado Peharček, šef jugoslovanske vojaške misije pri 13. korpusu. Na meji demarkacijske črte je pozdravil visoke goste major Roman Golob, šef oddelka za trgovino, dobave in industrijo jugoslovanske vojaške vlade za Julijsko pokrajino, ki jih je spremljal v Opatiji.

Po času, ki so ga nudili v Opatiji, so se gostje podali na Reko, kjer mudili so se 1 uro. Sprehajali so se po mestnih ulicah ter s ogledali razstavo partizanske umetnosti.

Med kosilom v Opatiji so se vrstile razne napitnice. Ameriška angleška in jugoslovanska zastopstva so izrazila svoje zadovoljstvo ob porazu Japonske. V svoji napitnici je polkovnik A. C. Bowman izrazil željo za vedno tesnejšim sodelovanjem med zavezniško vojaško upravo in jugoslovansko oblastjo, da se rešijo vsa vprašanja. Člani Zavezniške vojaške uprave so bili zelo zadovoljni z obiskom na ozemlju, ki ga upravljajo Jugoslovani in jim je bilo v čast in veselje, da so se mogli udeležiti tega obiska.

Novi britanski poveljnik v Nemčiji

London, 13. avgusta

Angleško vojno ministrstvo poroča, da bo za poveljnika glavnega stana angleškega zasedbenega ozemlja v Nemčiji in za namestnika maršala Sira Bernarda Montgomeryja, ki zastopa Veliko Britanijo v nadzorstvenem svetu za Nemčijo, imenovan general sir Brian H. Robertson.

Robertson je naslednik generala sira Ronalda M. Weeksa.

Vojna se bo nadaljevala do japonske predaje

Izkrcanje na Marianih

Napredovanje kitajskih in sovjetskih vojnih sil

Glavni stan admirala Nimitza poroča, da so angleška in ameriška letala, ki so vzletela iz letalonosilk, v ponedeljskih jutranjih urah obnovila napade na vojaške cilje tokijskega področja. Poročilo dodaja, da se napadi nadaljujejo.

To je prvi napad na tokijsko področje po preteklem petku s strani zavezniškega letalstva, ki ima oporišča na letalonosilkah.

Admiral Nimitz poroča, da je bila v teku napada torpednih letal torpedirana največja ameriška vojna edinica, ki je bila zasidrana v Bucknerjevem zalivu na Okinavi. Velikost škode še ni znana.

Ameriško izkrcanje na Marianih

Guam, 13. avgusta

Ameriške sile so zasedle 5 nadaljnih otokov, ki spadajo k skupini Marianskega otočja. Na osvobojenih otokih so vzpostavili vojaško upravo. Samo na dveh otokih so čete naletale na neznaten odpor. Osvobojeni otoki so Agrihan, Sariguan, Asuncion, Alamagan in Maug.

Uradno je bilo javljeno, da so angleški bombniki tipa «Moskitos» preteklo sredo prvič stopili v boj na Daljnem Zzhodu, ko so letala «RAF» bombardirala Kučing, bivše upravno mesto na Borneu in zelo važno japonsko trdnjavo na zahodni obali. Skupina je bombardirala tudi sovražne barake blizu Kučinga.

Fronta na Pacifiku, 13. avgusta

Letala japonske zračne sile, ki so se v zadnjih tednih zelo redko videla, so se zopet pojavila nad otokom Borneom. Avstralski aparati so se dvignili in jim sledili. Delavnost predstraž vzdolž vsega bornejskega bojišča je v teku. Močni nalivi so onemogočali operacije na otokih Bougainville ter Salomone in zaustavili napredovanje avstralskih oklopnih voz.

General Douglas Mac Arthur je v nekem obvestilu, ki ga je razposlal danes iz svojega glavnega stana iz Manille sporočil, da je več kot 500 letal, ki imajo svoje oporišče na Okinavi, napravilo najdaljši polet zavezniških letal Daljnega Vzhoda v enem samem dnevu. V nizkem poletu so bombardirala japonsko središče vojne proizvodnje Kumamoto, na otoku Kjušu. Otok Kjušu je najjužnejši otok japonskega matičnega ozemlja.

Admiral Nimitz ni od časa, ko je Japonska zaprosila za mir, zaznamoval nikakega delovanja mornarice. Njegovo včerajšnje poročilo omenja 711 japonskih letal, ki so bila uničena ali poškodovana v četrtek in petek, ko so jih napadla ameriška in angleška letala z letalonosilk. Vsi napadi so bili izvršeni na severnem delu Honšua. Ameriški piloti so v petek potopili lovsko torpedovko, 4 tovorne ladje ter 4 manjše ladje.

Britanski piloti so potopili šest tovornih ladij, osem manjših ter poškodovali dve spremljevalni lovski torpedovki, deset tovornih ladij in osem manjših ladij.

Poročilo admirala Nimitza, ki govori o petkovi ofenzivi proti Japonski navaja, da je bilo področje Yokohama, približno 550 km severno od otoka Honšu, prizorišče težkih bojev in letalskih napadov ameriških in britanskih letal, ki so priletela z letalonosilk in prizadela težko škodo in uničenja letalstvu, mornarici in zemeljskim napravam.

Medtem ko svet pričakuje važne novice iz zavezniških držav, ne omenjajo poročila iz Guama nikakih napadov letečih veletrdnjav proti Japoncem. To je prvi presledek med veliko letalsko ofenzivo zaveznikov, ki je dosegla višek z odmetom atomskih bomb na mesti Hirošimo in Nagasaki. Včerajšnje poročilo generala Mac Arthurja omenja potopitev desetine japonskih ladij raznih vrst na področju med Šanhajem in otokom Borneo.

Po poročilu, ki ga je podalo vrhovno mornariško poveljstvo Združenih držav, so ameriške podmornice, ki delujejo v vodah Daljnega Vzhoda, potopile nadaljnih 30 japonskih ladij.

Napredovanje kitajskih čet

Kitajske čete so ponovno zasedle mesto Cuanhsiem severo-zahodno od Kweilina ter pritiskajo proti Huangshahoju na meji med Kwangsijem in Hunanom. Na severozahodu napredujejo kitajske edinice iz pokrajine Hunan proti Tunganu vzdolž železnice Kweiling-Hangjang.

Kitajske sile, ki delujejo v pokrajini Kvangsi, so osvojile mesto Kwanjang. Pod pritiskom Kitajcev se Japonci še vedno umikajo proti pokrajini Hunan. Vzhodno od železnice Kanton-Hankow se Japonci še dalje umikajo preko pokrajine Kjangsi proti Nanhangu na svoja velika oporišča južno od jezera Pojang. V pokrajini Chekiang so Kitajci izvršili protinapad pri Tunglu, ki leži jugo-zahodno od Hangohowa.

Agencija «Domej» je javila, da so oblasti proglasile na vsem ozemlju Kwantunge (Mandžurija) obsedno stanje. Japonsko poveljstvo področji Dairena in Port Arthurja je izjavilo, da pokrajina nima nikakega vojaškega cilja. V New Yorku mislijo, da ima ta izjava namen proglasiti Dairen in Port Arthur za odprti mesti. Agencija je poleg tega javila izpremembe, ki so jih izvršili v lutkasti vladi zasedene Kitajske.

Radio Čungking je objavil sledeče opozorilo kitajskemu narodu: «Dokler ne bo uradno objavljena dokončna predaja Japonske, se ne sme opustiti vojno delovanje naroda; vojaki morajo ostati na svojih mestih in izvrševati svojo dolžnost, civilisti naj nadaljujejo svoje občajno delo.

Žrtvo zadnjih osmih let ne bodo pozabljene: kakor hitro bo sledila popolna predaja Japonske, bo vlada sestavila načrte za proslavo zmage».

Sovjetsko vojno poročilo

Sovjetsko večerno vojno poročilo javlja napredovanje čet v Mandžuriji za približno 32 km, zavzetje Rašina na Koreji in potopitev dveh torpedovk ter 14 sovražnih prevoznih ladij.

Dopisnik lista «Krasnaja zvezda» sporoča, da so že mnogo let japonske čete v Mandžuriji pripravljale oporišča za napad proti Sovjetski zvezi. Značilen dokaz tega je utrjeno področje Dalajner pri sovjetski meji, ki ga zdaj zasedla Rdeča vojska.

Dopisnik opisuje operacije, ki so dovedle do osvoboditve Hailarja, ki se nahaja na križišču mnogih prometnih zvez velike važnosti, med katerimi je železnica, ki spaja mesto z jezerom Dalainor. Istočasno so druge čete, ki delujejo na področju jezera Buinor, napredovale do vzožja pogorja Velikega Kingana. Po zavzetju nekaterih prelazov tega pogorja so hitre edinice napredovale v enem dnevu 80 km.

Dopisnik javlja, da Mandžurci ne vedo nicesar o nemške porazu in predaji, ker so Japonci vse te vesti skrbno zamolčali.

Kako pripravljajo Japonce na predajo

San Francisco, 13. avgusta

Do sobote zjutraj ob 1. uri (po Greenwichu) japonska vlada naroda o predaji, ki jo je ponudila zaveznikom. Radijske postaje O. W. I. so objavile vest cev more te oddaje poslušati le skrivaj. Ostali svet je bil o japonski ponudbi obveščen.

Zdi se, da so sinočnji tokijski listi začeli japonski narod pripravljali na objavo predaje kljub dejstvu, da japonski javnosti mirovna pogajanja niso znana. V radijski oddaji so javili, da poziva tokijski list «Asaki» v svoji nedeljski izdaji japonsko prebivalstvo, «naj obdrži narodno edinost» v slučaju, če bo prišlo najhujše. O tem «najhujšem» niso dali nobenih razlag. Da pripravi japonski narod na kruto resničnost predaje, o kateri ni imel najmanjšega pojma, piše tokijski dnevnik «Yomiuri» v sobotnem uvodniku, da narod nima pravice do samomora. Dnevnik naglaša, da je najsvetejša naloga vsakega naroda nadaljevanje življenjskega obstanka; priznava težkoče položaja in poziva narod, naj ostane v vsakem primeru miren.

«Yomiuri» piše, da so v zgodovini vsakega naroda dvigi in padci neizogibni. Državljani morajo imeti pogum žrtvovati sami sebe, nimajo pa pravice do samomora. V takih primerih morajo imeti državniki pogum, da rešijo narod za ceno svojega življenja.

«Yomiurijev» uvodnik je agencija «Domej» razposlala po vsej Aziji.

Avstralski odgovor na japonsko mirovno ponudbo

Melbourne, 13. avgusta

Mnenje avstralske vlade z ozirom na japonsko mirovno ponudbo je, da cesar Hirohito nima pravice nedotakljivosti.

Visoko odlikovanje polkovnika Bowmana

Republika San Marino je odlikovala polkovnika Alfreda C. Bowmana, višjega častnika za civilne zadeve v Julijski krajini, ki je med svojo vojaško službo v Italiji, deloval na ozemlju republike.

Polkovnik Bowman je bil imenovan za velikega viteza viteškega reda sv. Agate.

Odkritelj penicilina

Sir Aleksander Fleming (na levi) je odkril 1928 važno zdravilo penicilin. Slika nam kaže podeljevanje častnega doktorata na pennsylvanski univerzi, ko je Fleming, profesor za bakteriologijo na medicinski fakulteti v Londonu, potoval po Združenih državah zaradi preučevanja zdravljenja s penicilinom.

Novi guverner francoske Indokine

Pariz, 13. avgusta

Za guvernerja francoske Indokine je bil imenovan admiral G. Thierry D'Argenlieu, podpredsednik francoskega sveta admiralitete. Pred imenovanjem za guvernerja fr. Indokine je bil vrhovni poveljnik svobodnih francoskih pomorskih sil v Veliki Britaniji.

Ustavitev gradnje ameriškega brodovja

Washington, 13. avgusta

Ameriški mornariški minister James Forestal je ustavil gradnjo ameriškega mornariškega brodovja. Vojna proti Japonski se bliža koncu. Mornarica je zaradi tega preklicala svoj načrt o gradnji brodovja za 1 miliardo 200 milijonov dolarjev t. j. znesek, ki so ga odobrili za izgraditev 95 ladij.

IZJAVE POLKOVNIKA BOWMANA

Tretja tiskovna konferenca

Vprašanje vrnitve slovenskih izseljencev - V demokraciji se razvija svoboda tiska

Na sobotni tiskovni konferenci polkovnika Alfreda S. Bowmana, vrhovnega častnika za civilne zadeve pri ZVU, so predstavniki tržaškega tiska stavili različna vprašanja političnega, socialnega, kulturnega in gospodarskega značaja.

Na vprašanje, če bi bilo mogoče naročiti v Ameriki večje število na tovarniški način izdelanih hiš, da bi se odpomoglo pomanjkanju stanovanj v Trstu, je odgovoril major J. E. Foden, da mu ni ničesar znanega o potovanju italijanskega predstavnika v Združene države, kjer naj bi se sporazumel za nakup takšnih hiš.

Trajalo bo še precej časa, preden bo lahko mogoče takšne tovarniško izdelane hiše uvažati v Evropo. Boljša rešitev stanovanjskega vprašanja na tržaškem področju bi bila ta, da popravijo hiše z običajnim gradivom.

Polkovnik Bowman je k temu vprašanju še dostavil: «Sodeč po tovarniško izdelanih hišah, ki sem jih imel priliko videti in po tem, kar sem slišal o tržaški burji, sem prepričan, da bi le malo ljudi hotelo bivati v takih hišah!» Dodal je še, da bo ZVU z veseljem skušala pripomoči k uresničenju načrtov za takšne hiše, če bi se kakšno podjetje v Trstu odločilo, da jih izdeluje.

Enotni sindikati želijo dobiti na razpolago kakšno veliko gledališče za nedeljo popoldne in zvečer. Odgovorili so, da služi gledališče Rossetti za predstave za zavezniške vojake in da za zdaj ni upanja, da bi uporabili gledališče v druge namene.

Polkovnik D. A. N. Street, poveljujoči častnik zavezniške informacijske službe v Trstu, je izrazil možnost, da bi v določenih prilikah lahko uporabili kakšno drugo gledališče v mestu. Rekel je, da je A. I. S. prevzela gledališče Verdi za orkestralne koncerte, da je možna taka ureditev, da bo gledališče ob določenih prilikah na razpolago enotnim sindikatom.

Ze pri prejšnji konrerenci je bilo na dnevnem redu vprašanje slovenskih emigrantov. Vprašanje pa, ki so ga stavil včeraj, je sledeče: *«Zaradi fašističnega režima je moralo okoli 70.000 Slovencev iz Julijske krajine zapustiti deželo in oditi v Jugoslavijo kot politični begunci. Ali namerava zavezniška vojaška uprava popraviti to krivico in dovoliti, da se te osebe vrnejo v svoje rojstne kraje skupaj z otroki, ki so se rodili v izgnanstvu?»* Major J. W. Ballew je odgovoril, da *nima ničesar pripomniti k višini zgoraj omenjenega števila izbeglih Slovencev, da pa zavezniška vojaška uprava ni nikakor omejila števila tistih, ki se vračajo na svoje domove v Julijsko krajino.*

Polkovnik Bowman je vprašal, če je morda odgovor na stavljeno vprašanje zadovoljiv. Vprašani je izjavil, da je zadovoljen s tem odgovorom.

Na vprašanje, če lahko ZVU zniža davek na poslovni promet, je stotnik W. C. Stuart odgovoril: «Da, mogoče je zmanjšati te davke, prav tako kot je mogoče zvišati druge davke, ki so zdaj na sosednjih področjih veliko večji. ZVU je mnenja, da je boljše napraviti splošen pregled vseh davkov po preučevanju istih in po pripravi organizma, ki bo zmožen izvršiti ter uveljaviti vse potrebne izpremembe. Čisto jasno pa je, da bodo izvršili revizijo vseh teh davčnih odredb».

Stotnik Stuart je dodal, da je dejstvo, da plačuje prebivalstvo tostran Soče manjše davke za nekatere stvari, medtem ko prebivalstvo onstran Soče plačuje manj davkov za druge stvari.

Polkovnik Bowman: «Nihče ne plačuje rad davkov in vsak misli, da plača več kot je prav, *Zavezniška vojaške uprava bo skušala v določenem času uravnovesiti ves davčni ustroj vsega področja.*

Zaradi nedavnega povišanja plač in mezd je prišlo do zvišanja izdelovalnih stroškov v nekaterih industrijah. V tiskarniškem delokrogu na primer, je več tiskarn in knjigovezov povišalo svoje cene.

Podpolkovnik D. S. Bickersteth je odgovoril, da so v zadnjem času zvišali cene različnemu blagu. Cene je ZVU nadzorovala, sam pa upa, da se bo v nekaj dneh mogel opirati na stvarne številke.

Po kakšnih zakonih in pravilih se mora ravnati tisk na ozemlju Julijske krajine, ki je pod nadzorstvom ZVU? Italijanska zakonodaja pozna «albertiski» odlok z nadaljnimi popravki in dodatki. Imamo pa še fašistične tiskovne zakone, ki so jih sedaj gotovo že razveljavili. Kateri od teh zakonov sedaj veljajo?

Major David Cousland, šef tiskovnega urada A. I. S. je izjavil: *«Delovanje tiska v Julijski krajini je pod nadzorstvom zavezniške informativne službe A.I.S., ki vpije vsak časnik in v ta namen izda obrazec, ki ga je treba, kot vsi vedo, izpolniti.* A. I. S. tudi zagotavlja, da bodo *upoštevali običajne tiskovne zakone demokratičnih in svobodnih narodov.* Oficir zavezniškega glavnega stana — oddelek za informacije, vesti in cenzuro — skrbi za vojaško cenzuro.

Odgovor na drugi del vprašanja je ta, da *zdaj ne veljata niti albertinski odlok niti fašistični tiskovni zakoni.*

Drugo vprašanje o tisku je bilo sledeče: «Opazili so, da se je na ozemlju, ki je pod zavezniško vojaško upravo, začelo časnikarstvo bujno razvijati ter dalo življenje raznim dnevnikom, tednikom in drugim vsakovrstnim revijam. S strogo demokratskega stališča bi to dejstvo bilo vredno podpore, toda bati se je, da bo to novo časopisje zaradi dilletantstva oseb, ki ga oskrbujejo in ki nimajo potrebnega tehničnega in strokovnega znanja, škodovalo že obstoječemu časopisju, posebno s stališča dobave tiskovnega papirja. Ali misli zavezniška vojaška uprava omejiti bodoča dovoljenja za nova časopise, dokler se vprašanje tiskovnega papirja ne reši!»

Major Cousland je odgovoril, *da je zavezniška informativna služba A.I.S. skušala nad vse nepristransko omejiti izhajanje dnevnikov in tednikov tega področja.*

«Nepričakovana svoboda, ki jo sedaj uživajo osebe časnikarske ambicije — je nadaljeval major Cousland — *je bila povod eksplosiji časnikarskega navdušenja.* Osebe, katerim fašistični zakoni niso dovolili objaviti nobenega časopisa, skušajo zdaj, kot je to popolnoma naravno, pridobiti na izgubljenem času. Če so te osebe res proti fašizmu, se je bati le tega, da bi njihova strokovna izkušnja bila zelo pomanjkljiva».

«Zdaj obstoječe časopisje poleg kakšnega novega časopisa, bo dobilo svoj določeni obrok papirja, toda zavezniška informativna služba bo pazila, da ne bi bili tiskani nobeni časniki brez pismenega jamstva tiskarja, da ima na razpolago količino papirja, ki je potrebna za tri mesece. Zavezniška vojaška uprava ne misli, da je število časopisov prekomerno».

Polkovnik Bowman je označil «bujnost» tiska kot eno «izmed mnogih manifestacij povratka demokracije».

«Povratek demokracije — je nadaljeval polkovnik Bowman — *prinaša s seboj vedno mnogo navdušenja in prekomernosti, toda mi, ki verujemo v demokracijo, mislimo, da takih manifestacij ne bi smeli zatreti, ker je korist, ki jo prinaša demokracija veliko večja, kot kakšen koli nered, ki bi ga take manifestacije povzročile».*

Podpolkovnih Bulock je izjavil, da je ravnokar prispel iz Milana, kjer so odnošaji med zavezniškimi oblastmi in tiskom res nadvse dobri. Sam bo na razpolago tržaškemu tisku in upa, da bo lahko sodeloval s časniki na temelju sodelovanja in dobre volje.

V Rooseveltov spomin

General Dwight D. Eisenhower je ob priliki svojega obiska v New Yorku položil venec na grob pokojnega predsednika Franklina D. Roosevelta. Svečanosti je prisostvovala tudi gospa Eleonora Roosevelt, soproga pokojnega predsednika.

Tržaška kronika

Izpred sodišča

Med predvčerajšnjim zasedanjem izrednega sodišča zavezniške vojaške uprave v Trstu je predsednik poročnik Miller objavil, da je pravkar prispela brzojavka, v kateri javljajo, da se je Japonska pripravljena pod določenimi pogoji vdati. Stotine oseb, ki so prisostvovale razpravi, so navdušeno sprejele to vest z vzkliki: «Živeli zavezniki».

Večji del obtožencev, ki so bili pred sodiščem, so bili obtoženi nezakonite posesti predmetov, ki so last zaveznikov.

Prvi obtoženec je bil Umberto Cattaruzza, češ da je imel predmete, ki so bili last zaveznikov. Zagovornik je obširno opisal zadevo, kako je obtoženec prišel do posesti treh odej in dveh puloverjev, ki so bili zavezniška last. Po zaslišanju prič ter zagovoru, je sodišče spoznalo Cattaruzzo za krivega ter ga obsodilo na globo 5000 lir in 30 dni zapora.

Drugi obtoženec Giovanni Bulli je bil obtožen, da je bil v nezakoniti posesti vojaških predmetov. Ker je bil že deset dni v zaporu, mu je sodnik odmeril, ker je bil spoznan za krivega, še sedem dni zapora.

Antonio Padovan je bil obtožen in spoznan za krivega, da je bil v posesti živil, ki so last zaveznikov ter je bil obsojen na 5 dni zapora ter 500 lir globe.

Domino Rotondi je bil oproščen obtožbe, češ da je bil v posesti predmetov, ki so last zaveznikov. Sodišče je ugotovilo, da je imel Rotondi pravico na posest zavezniških cigaret, ker je bil uslužben na zavezniškem parniku ter je prejel cigarete kot plačilo za delo.

Ribič Giuseppe Belle je bil obsojen, ker je zašel v prepovedan predel brez dovoljenja. Obsojen je bil na deset dni zapora, katerega mora nastopiti 10. avgusta.

Carlo Roncelli je bil obtožen, da si je prilastil posodo bencina iz zavezniškega motorja. Obsojen je bil še na sedemnajst dni zapora, deset jih je že odsedel.

Številne druge osebe, ki so bile spoznane za krive, da so prekršile določila policijske ure in niso imele potrebnih osebnih dokumentov, so bile obsojene na plačilo globe.

Poziv kmetovalcem

Tajništvo pokrajinskega nadzorništva za poljedelstvo opozarja vse poljedelce, ki potrebujejo pogonsko gorivo za poljedelske stroje na področju tržaške pokrajine, naj pošljejo prošnje na oddelek za lastnike poljedelskih strojev (Sezione Utenti Motori Agricoli) pri pokrajinskem nadzorništvu za poljedelstvo, Via Ghega 6.

Poljedelci, ki prebivajo na tržiškem področju, naj pošljejo svoje prošnje na «Ispettorato Agrario di Ronchi dei Legionari», ki jih bo poslal naprej na pristojno mesto.

S soglasjem urada «A. I. S.» je Alberto Paulin, odgovorni ravnatelj dnevnika «Corriere di Trieste» podal iz «ideoloških razlogov» ostavko na svojo mesto. Novi začasni odgovorni ravnatelj, ki čaka na potrditev urada «A. I. S», je Carolus Cergoli.

V majhni dvorani gledališča Verdi bo prihodnji koncert v torek 14. t. m. s sodelovanjem sopranistke Margherite Voltolina in klavirista Valda Medicusa.

Podpore deportirancem v Jugoslaviji

Zaradi takojšnjega izvajanja navodil, ki jih je izdala Zavezniška vojaška uprava o izplačevanju podpor osebam, ki so jih odpeljali v Jugoslavijo, poštno ravnateljstvo opozarja, da morajo upravičenci, da bi mogli dvigniti pripadajoče jim zneske, predvsem dvigniti pri občinski upravi v Gorici, Via Garibaldi 20, I. nadstropje, odgovarjajočo nakaznico, ki vsebuje naziv plačilnega postnega urada in druge potrebne podatke.

Dvig nakaznic naj se izvrši po sledečem vrstnem redu:

Sorodniki internirancev s priimki, ki začenjajo s črkami A do D; naj dvignejo nakaznice pri občini v Gorici 16. t. m., izplačilo pa bo za njih pri odgovarjajočem poštnem uradu 20. t. m.; z začetnicami od E do M naj dvignejo nakaznice pri občini dne 17. t. m., izplačilo pa bo, 21. t. m.; osebe z začetnicami od N do R naj pridejo na občino 18. t. m., plačilo pa bo izvršeno dne 22. t. m.; preostali s črkami S do Z naj pridejo po nakaznice 20. t. m. in plačilo bodo prejeli 23. t. m.

Podpora znaša 30 lir dnevno za poglavarja družine in 20 lir za vsakega drugega člana, ki ga mora družina vzdrževati in ki živi z njo v družinski skupnosti. Podpora začne teči od dne odvoda.

O podporah za člane družin v drugih občinah bodo v kratkem izdane posebne odredbe.

Josipa Božiča iz Gorjanskega pri Komnu je v četrtek popoldne, ko se je vračal proti domu z vprego, ki so jo vlekli voli, podrl težak avto. Dobil je težke poškodbe na spodnjem delu telesa. Odpeljali so ga v goriško bolnico, kjer pa je kmalu po prevozu umrl.

GORICA

Prisilna uprava
pri fašističnih sindikalnih organizacijah

Zavezniška vojaška uprava za goriško področje je izdala ukaz o postavitvi prisilnega upravitelja za premoženje vseh razpuščenih fašističnih sindikalnih organizacij. To nalogo vrši finančni intendant za goriško področje. Vse poslovanje je pod njegovim nadzorstvom. Vsi računi in vloge pri denarnih zavodih stoje njemu na razpolago in nihče ne sme z njimi razpolagati brez njegovega pismenega odobrenja. Vse osobje je odslovljeno, v kolikor prisilni upravitelj ne zadrži del osobja, katero smatra za potrebno in sposobno, da vrši naloge, ki so v zvezi z redno upravo premoženja sindikatov. Plače in mezde se lahko izplačajo samo pod nadzorstvom in s pooblaščenjem prisilnega upravitelja, odpravnine pa samo z dovoljenjem finančnega častnika za goriško področje. Ukaz stopa takoj v veljavo.

Posvet gospodarskih krogov pri ZVU

V petek popoldne so se sestali na tehničnem oddelku pri vodji gospodarskega oddelka ZVU podpolkovniku D. S. Bicherstethu predsednik združenja industrijcev in več industrijcev iz Trsta in okolice.

Na seji so razpravljali o gospodarskem položaju v Julijski pokrajini in o sredstvih, kako bi se težke razmere zboljšale. Predvsem so razpravljali o nujni potrebi po premogu za industrijsko uporabo in o drugem gorivu; obravnavali so tudi vprašanje dobave surovin, o težavah prevoza, o obnovi, o delavskem vprašanju itd.

Kot zastopniki Zavezniške vojaške uprave so bili prisotni: podpolkovnik Prinze za trgovinski oddelek, major Bradbury za industrijski oddelek, major Foden za oddelek za javna dela, stotnik Stuart za finančni oddelek in stotnik Hudson za oddelek za delo.

ALI VESTE?

Ječmenova izlužnina, stranski produkt pri varjenju piva, ki so jo doslej večinoma zametavali, je prvorazredno hranivo za perutnino in druge domače živali. Vsebuje protein in važne vitamine skupine B.

RADIJSKI SPORED

Ponedeljek, 13. avgusta

16 poročila; 16.15 serenade; 16.30 vojaški orkester; 17 glasbena igra; 17.30 drugo dejanje opere Walkira; 18.15 «Spoznati Avstralijo»; 18.30 glasba po željah; 19 poročila B. B. C.; 19.15 obvestila svojcem; 19.30 predavanje Miletti in jazz; 20 poročila italijanščini; 20.15 poročila v slovenščini; 20.30 koncert sopranistke Ksenije Vidali in basista F. Lupše; 21.10 operna in operetna glasba; 22 predavanje; 22.10 simfonična glasba; 23 vesti v italijanščini; 23.10 vesti v slovenščini; 23.20 plesna glasba in 24 zaključek.

Rešitev sobotne križanke št. 3

Vodoravno: 1. doga, karp; 2. eto, lar; 3. monarhija; 4. on, rop, ag; 6. republika; 7. Ana, tat; 8. Tanja; 9. ibis, plač; 10. jej, ene; 11. Agamemnon.

Navpično: 1. demokracija; 2. Oton, en, beg; 3. gon, Opatija; 4. ar, as; 5. trombon, re; 6. hp, JP; 7. ali, vitalen; 8. raja, ka, ano; 9. pragmatičen.

DIREKTOR
poročnik ALFRED L. GRIGIS
tiskovni častnik, Trst
Glavni urednik:
PRIMOZ B. BRDNIK

Četrtnik Josip, letnika 1914 pri ustanovi Tost, se ni več javil od 13. 6. 1944. Njegov zadnji naslov je bil: Gastraperstrasse No. 289, Bochum, Nemčija. Mislijo, da je potem odšel proti Celovcu. Za obvestila prosita sestra Ligia Gec, via Genova 4 v Trstu in mati Terezija Četrtnik, Lom pri Tolmina (pokr. gorica).

PRODAJAMO otroški sportni voziček in globok promenadni voziček. Foscolo 31, vrata št. 15.

Plavajoče letališče

Nova ameriška letalonosilka «Lake Champlain» pri spuščanju v morje v neki ladjedelnici ob atlantski obali Združenih držav. Letalonosilka je bila izdelana s sredstvi, katere so dali ameriški državljani pri zadnjem vpisovanju ameriškega vojnega posojila.

Shranjevanje helija v Ameriki

Naravna podzemska skladišča

V bližini Amarilla so na državnih naravnih nahajališčnih poljih helija v Cliffsideu nedavno priredili ogromno podzemno skladišče za helij, v katero bodo spravljali dragoceni plin, v kolikor ga ne bodo potrebovali za vojaške namene. Poleg tega so zgradili tudi več kot 50 km dolg plinovod iz Exella, kjer so velike čistilnice helija, do novega skladišča pri Amarillu. Odvihnji plin bo tekel po tem novem plinovodu v naravno podzemno skladišče.

Novo podzemno skladišče, ki so ga zdaj uredili, ni umetna zgradba. Plin bodo spravljali v nekdanjih nahajališčih, iz katerih so pred časom pridobivali plin. Jasno je, da so te naravne podzemne prostore deloma preuredili, da ne bi večje količine šle v izgubo. Plin, ki ga bodo kasneje ponovno črpali iz podzemnih skladišč, bodo morali ponovno čistiti, vendar pa bo čistejši kot je naravni helij, katerem so primešani še razni drugi plini.

Od leta 1923 so helijska polja v Cliffsideu dajala ogromne količine naravnega plina. Omenjena nahajališča so bila glavni vir dragocene snovi, ki so jo in jo še uporabljajo predvsem za polnenje zrakoplovov. Kasneje so pridobivanje še pomnožili. Danes je pridobivanje helija zelo razširjeno in proizvajajo, včasih pridobivajo pet in dvajsetkrat večjo količino plina, kot so ga pridobivali pred vojno.

Kot smo omenili, uporabljajo helij v prvi vrsti za polnenje zrakoplovov, in to zaradi njegove lastnosti, da ne gori. Seveda uporabljajo helij tudi v druge namene, predvsem v znanstvene in tudi v nekaterih industrijah. Uporaba plina pa se bo po vojni seveda še povečala.

Za polnenje zrakoplovov in balonov uporabljajo včasi čisti helij, včasi ga pa mešajo z vodikom. Vodik je sicer sam po sebi gorljiv, mešanica 80% helija in 20% vodika pa je negorljiva. Helij ima dvakrat večjo gostoto od vodika, njegova dvižna moč pa je 90% večja od vodikove.

V industriji uporabljajo helij zlasti pri varjenju. Z uporabo helija očuvajo varjene dele pred oksidacijo in pred drugimi kemičnimi reakcijami.

Borba proti raku

Iz volila 4 milijonov dolarjev, ki jih je dal Alfred Sloan, namerava jo v Ameriki ustanoviti mednarodni zavod za proučevanje vzrokov in načina zdravljenja raka.

Zavod naj bi bil enotno središče proučevanja in preizkušanja vseh evropskih in ameriških znanstvenikov. Delo je zamišljeno za dobo 10 let in se bo vršilo po vseh modernih metodah.

Alfred Sloan, ki je dal na razpolago denar, je rekel: «Upamo, da bo mogoče odkriti izvor raka in tudi najti način, da se ga bo preprečilo.»

Industrializacija Indije

Uradnik trgovskega oddelka Združenih držav je v svoji izjavi, ki jo je objavil v listu «International Trade Journal» med drugim dejal: «Obstojajo dobri pogoji, kar se tiče indijskega kapitala, pač pa primanjkujejo stroji in tehnični material. Indija je na najboljši poti, da postane industrijska dežela: Za industrijalizacijo dežele je bilo v začetku le malo upanja, v teku let pa se je ta ideja pokazala vedno stvarnejša, da je dosegla današnjo vrednost prvega reda. Nič ni bolj pripomoglo k razvoju te ideje kot obsežno razširjenje načrtov ki se tičejo gospodarske bodočnosti Indije in zlasti t. zv. bombayskega načrta.

Mikado - japonski cesar

Konec tisočletne dinastije? Božanstvo vladarjeve osebe

Današnji japonski cesar Hirohito je 128. cesar japonske vladarske hiše, ki vlada Deželi vzhajajočega sonca že nepretrgoma nekaj tisoč let. Častijo ga kot boga, ker je predstavnik in zastopnik božanstva na zemlji. Star je 44 let in je najbogatejši človek na svetu, ker je gospodar nad življenjem in premoženjem vseh svojih podložnikov, vse dežele, vsega njenega bogastva na zemlji, pod njo in nad nja.

V svojem življenju ni nikdar dvakrat oblekel istega oblačila, katero takoj, ko ga odloži, darujejo kot drag spomin dvorjanom, ki jih zapuščajo kot svetinjo svoji družini. Njegovi podložniki ga zelo redko vidijo. Kadar potuje v vlaku, imajo vozovi vedno zastrta okna. Če se vozi po mestu, ne sme nihče biti v hišah, ker bi tako bil višji od božanskega cesarja.

Nikoli še ni govoril narodu po radiu, nikoli še ni bil fotografiran od drugega kot od uradnih fotografov. Njegovo protiletalsko zaklonišče je tako osamljeno in zavarovano, da niti cesarica ne sme vanj vstopiti.

Po predpisih in postavah je popoln gospodar Japonske, dejansko pa ne izvršuje nobene oblasti. V svojem prostem času strastno fotografira in preiskuje rastlinstvo.

Ko je bil star 21 let, je napravil veliko potovanje po svetu, ki je vzbudilo doma in po svetu veliko razburjenje. V Japonski so se potovanju upirali zakrknjeni nacionalistični krogi, v tujini pa je zavladala velika radovednost zaradi obiska božanstva iz Dežele vzhajajočega sonca. Saj je bil prvi japonski prestolonaslednik, ki je zapustil svojo deželo po več kot 2.500 letih, kar vlada cesarska dinastija na Japonskem.

Ko se je vrnil na Japonsko, se je zelo pregrešil proti starodavnim predpisom in je poročil ženo, katero je ljubil namesto pripadnice družine, ki je dajala japonskemu narodu že skosi mnogo stoletij vladarice. Ima šest otrok, od katerih pet živi v vladarski palači v Tokiju. Prestolonaslednik Tsugu, ki je zdaj star 11 let, je zapustil cesarsko palačo ko je dopolnil 3 leto, kakor to zahteva prastara tradicija. Cesar Hirohito ne pije in ne kadi. V svojem obnašanju je zelo skromez, opisujejo ga kot vzornega moža in očeta.

Videti je, da se njegovo vladanje bliža koncu. Isto velja mogoče tudi za njegovo starodavno vladarsko hišo, ki bo letos prenehala vladati v deželi, katero je vodila preko 2.500 let.

Ob istem času se odloča tudi usoda druge kronane glave, ki sicer ni toliko znana, toda po slavi svojih prednikov ne zaostaja za japonskim mikadom. V Mandžuriji kraljuje Henry Pu Yi, ki je bil nekoč kitajski cesar, zdaj pa je po milosti Japoncev kralj v Mandžuriji.

Nesrečni potomec starodavne cesarske dinastije Mandžu je bil več kot 12 let ujetnik japonskih militaristov, preden so ga postavili na prestol osvojene Mandžurije. Po predaji Japonske bo verjetno obtožen od kitajske vlada veleizdaje kot eden izmed glavnih kitajskih narodnih izdajalcev v japonski službi.

GOSPODARSTVO

Uvoz tujih valut in ameriških bankovcev do višine 20 dolarjev je dovolil ameriški finančni minister Fred M. Vinson, ker je z zmago nad Nemčijo odpadla možnost, da bi Nemci z uvozom tujih valut zbirali in skrivali denarna sredstva v Združenih državah. To je nov korak na poti za odstranitev vseh mer za finančno nadzorstvo, ki jih je zahtevala vojna. Postopoma bodo ukinili vse predpise, ki so omejevali uvoz vrednostnih papirjev ter državnih zadolžnic v Združenih državah in Kanadi.

V Svico je prispela turška delegacija, ki bo skušala zaključiti novi trgovinski sporazum. Turški zastopniki so že obiskali, nekatere kemične tovarne v Baslu. Pripravljajo se na obisk tovarn za motorje.

Nekatere dobave ameriškega premoga za potrebe uničenih krajev v Evropi so bile že izvršene. Za mesec avgust pripravljajo izvoz 200.000 ton premoga. Predvidevajo, da bo potrebno uvoziti v uničene kraje Evrope 6 milijonov ton premoga do začetka prihodnjega leta. To bo mogoče storiti samo v primeru, če bo na razpolago dovolj prevoznih ladij, kar je seveda v zvezi z razvojem vojne na Daljnem Vzhodu. V Evropi prevzema premog posebna organizacija držav-potrosnic, med katerimi so: Velika Britanija, Francija, Norveška, Danska, Belgija, Holandska, Grčija, Luksemburška in Turčija. Za dozdaj izvršene dobave so te države poslale zahvalo ameriškemu notranjemu ministru Haroldu I. Ickesu.

O potrebi zvečanja proizvodnje premoga v Nemčiji je govoril ameriški senator Harley M. Kilgore ter jo označil kot glavni pogoj za «mir in varnost» v osvobojeni Evropi. Potrdil je odločno voljo Združenih držav, da dobavijo Evropi potrebne količine premoga. Vendar pa je podčrtal, da rabi Evropa za 30 milijonov ton premoga več, kot pa ga Združene države morejo dobaviti. Od te količine bo morala dobaviti Nemčija po novem načrtu zvečanja svoje proizvodnje 25 milijonov ton.

7.

TAJNO OROŽJE

Groves, ki je opazoval z daljnogledom, je zatrjeval, da se Stuart v usodnem trenutku ni dotaknil bombe; klečal je ob njej z neko rečjo v roki. «Že prav, toda francoske klešče so bile še vedno na bombi. Morda jih je premaknil s kolenom ali kako drugače!»

«Ali se vam ne zdi mogoče, da bi bila sprožilna naprava vdelana v pokrovčku?»

«Ne, ne verjamem.»

Ko sva popila čaj, je Strang še vprašal:

«Ali ste si že napravili načrt, kako boste delali?»

«Za silo že. Delal bom iste poizkuse kot Stuart vse do trenotka, ko je odvil pokrovček, le s to razliko, da se pri tem ne bom posluževal francoskih klešč. Delal bom s prostimi rokami.»

«Kaj pa boste torej uporabili?»

«Privijala, če mi jih morete preskrbeti? Veste, to so take vrste privijala, ki jih uporabljajo po laboratorijih. Z njimi lahko odstranim mivko okrog bombe in jih dobro pritrdim.»

«Da,» je dejal Strang nekoliko negotovo, «tu jih nimamo, toda mislim, da vam jih lahko preskrbim.»

«Ali v bližini ni nobenega laboratorija? Ali svaj kakšna industrijska šola? Ta bi jih po mojem mnenju morala imeti. Saj veste, kakšna privijala mislim»

«Gotovo. Samo vprašanje je, če bodo dovolj odporna pri odvijanju. Saj vam je znano, da laboratorijska privijala niso preveč močna». «Vem, toda bombe ne morem obdržati s francoskimi kleščami, medtem ko jo bom odvijal.»

«Dobro. Vem, kaj mislite in bom skušal vam jih preskrbeti!» Po kratkem molku me je vprašal: «Kdaj mislite začeti z delom?»

«Čimprej!»

«Dvomim, da bi lahko dobili privijala pred večerom. Torej bi lahko začeli jutri zjutraj, prav?»

«Da, v redu.»

Ko se je pričelo mračiti, sem se napotil proti morski obali. Po nekaj sto metrih poti me iz vile že ni bilo več mogoče opaziti in znašel sem se na popolnoma osamljenem prostoru. Bila je plima; kljub temu je bilo morje mirno in spokojno kot mlinski žleb. Nekaj časa sem opazoval galebe, ki so krožili po zraku in mislil, da vse to morda vidim zadnjič. Misel pa ni niti najmanj vplivala na moje živce. V duhu sem ponavljal zadnje vrste Stuartovih stenografskih zapiskov. Zdelo se mi je nemogoče, da bi mož na mestu, kakršen je bil Stuart, ne zmogel točno prekiniti nihala. Kaj takega se mi je zdelo nemogoče. Najbrže ni opazil česa drugega, to je, kake druge sprožilne naprave. Vsedel sem se na kamen in premišljeval o teh zapiskih. Stuart je trdil, da gre pri stvari za navadno nihalo. Govoril je o odprtini na nekem mestu bombe in dejal, da si ne more razložiti, zakaj je žica pri bombi tako dolga. Če je bila žica daljša od razdalje med uro in nihalom, tedaj je ni mogoče pritegniti. Toda žica se je morala na vsak način pritegniti, ker je bilo nihalo na tem, da se sproži. Nisem si mogel jasno predstavljati zadeve, opustil sem te misli in še ponovno zazrl v galebe, ki so krožili po zraku. Spomnil sem se, da marsikdo veruje, da so galebi duše umrlih mornarjev. Počutil sem se nenavadno mirnega. Moje stanje se mi je zdelo zelo čudno, ker se že več dni nisem počutil tako mirnega.

Pri večerji sem jedel zelo malo. Ves dan nisem zaužil druge jedi, vendar lakote nisem čutil.

Strang mi je dejal, da je poslal enega izmed svojih mož po privijala, čeprav le malo zaupa v to orodje. Pozneje me je še vprašal: «Igrate šah?»

«Da, toda ne preveč dobro.»

«Ali bi igrali z menoj partijo?» Lahko bi obiskala tudi majhno točilnico na vasi, toda pot je zelo slaba.»

Igral sem z njim tri partije. Strang je bil še precej dober igralec, čeprav ne prvovrsten. Treba je bilo le malo počakati, pa se je izgubil v svojih lastnih potezah. Ob desetih sva prenehala z igranjem šaha in se odpravila spat. Bil sem zelo utrujen in čeprav je bila postelja vojaška in napravljena iz odej, sem takoj zaspal.

* * *

Prebudil sem se približno ob peti uri zjutraj. Ni se še zdanilo. Dolgo sem prisluškoval poletu galebov ter šumenju morske vode ob obali. Čutil sem nekoliko več vetra kot prejšnji večer. Ob šestih mi je eden izmed Strangovih vojakov prinesel skodelico čaja in mi javil, da bo zajtrk pripravljen čez pol ure.

Vstal sem in se oblekel. V sobi je bilo mraz, jaz pa sem bil precej potrt, vendar niti najmanj vznemirjen ali prestrašen. Ko sem vstopil v drugo sobo, sem našel pri mizi Stranga z dvema častnikoma, ki sta bila določena za pregled obale. Moja navada ni jesti zgodaj zjutraj, toda iz strahu, da drugi morda ne bi mislili, da sem vznemirjen, sem zaužil nekoliko prepečenca in slanine.

Strang mi je dejal: «Poslali so nam privijala. Ne vem, če vam bodo odgovarjala, toda kakor menim, spadajo med najboljša izmed vseh, ki jih običajno uporabljajo v laboratorijih. Ali potrebujete še kaj drugega?

«Mislim, da ne — razen orodja, ki ga je rabil Stuart.»

Častnika, določena za nadziranje obale, sta končala s svojim zajtrkom in se pripravljala, da odideta.

Strang je vprašal: «Dobro bi bilo, da jima povemo, ob kateri uri bova tam doli, kaj mislite?»

«Seveda. Čez eno uro, saj bo že dovolj svetlo?»

«Mislim da.»

Ko sta častnika odšla, sva s Strangom pregledala privijala in ostale predmete. Privijala so bila železna z debelimi in težkimi podstavki ter z običajnimi močnimi in nazobčanimi kleščami, ki jih je stiskal in odvijal poseben vijak. Ne vem za katero delo so bila določena, meni so bila prav všeč. Dva vojaka sta pripravljala vojaški telefon in prišlo mi je na misel, da je telefon brezdvomno nov, ker je bil prvi uničen.

Strang mi je dejal: «Poizkusite si ga nadeti, tako vam ga bodo bolje pripravili.»

Pokrivala ni bilo, saj mi ni potrebno sprejemati nobenega poročila iz centrale, da me v nevarnem trenotku morda kdo ne bi nadlegoval. Bil je to navaden oddajni aparat, ki se ga pritrdi na prsa in je treba pri govorjenju le skloniti glavo. Imel sem ga za dovolj pripravnega, skrbelo me je le, da me ne bi ovirale njegove dolge žice. Pokazali so mi francoske klešče, in dele trsove palice, kakršno so uporabljali za ribolov. Bila je obtežena pri ročaju, tako da se je dala uravnavati, kadar je bila vsa raztegnjena. Pomislil sem, da bi mi kos te palice lahko imenitno služil v oporo, če bi si moral odvzeti ortopedični aparat.

Strang me je vprašal: «Ali še kaj potrebujete?»

(Nadaljevanje prihodnjič)